

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 21 maja 2010 roku

ZSM/500/3/2010/AJ

Pan
Jerzy Miller
Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Szanowny Panie Ministrze,

Pragnę zwrócić uwagę Pana Ministra na sytuację małych dzieci, wykorzystywanych przez rodziców bądź opiekunów do żebrania. Okres letni to czas, w którym szczególnie nasila się to zjawisko. Dorośli, chcąc wzbudzić litość potencjalnych darczyńców, każą żebrac dzieciom, często – niepełnosprawnym. Małoletni padają również ofiarami zorganizowanych grup, działających na terenie Polski, dla których żebractwo z udziałem lub przy wykorzystaniu dziecka, stało się zawodem. Jestem tą sytuacją bardzo zaniepokojony. W celu ograniczenia żebractwa z wykorzystaniem dzieci konieczne jest podjęcie zdecydowanych działań interwencyjnych w każdym przypadku zagrożenia lub stwierdzenia wykroczenia, określonego w art. 104 kodeksu wykroczeń.

Konwencja o Prawach Dziecka z 20 listopada 1989 roku w art. 32 stanowi, iż Państwa-Strony będą podejmowały kroki ustawodawcze, administracyjne, socjalne dla zapewnienia realizacji prawa dziecka do ochrony przed wyzyskiem ekonomicznym, przed wykonywaniem pracy, która może być niebezpieczna lub też kolidować z kształceniem dziecka bądź może być szkodliwa dla jego zdrowia lub rozwoju fizycznego, umysłowego, duchowego, moralnego czy społecznego. Ponadto art. 3 ust. 2 Konwencji o Prawach Dziecka zobowiązuje Państwa-Strony do podjęcia wszelkich właściwych kroków ustawodawczych oraz administracyjnych w celu zapewnienia dziecku ochrony i opieki w takim stopniu, w jakim jest to niezbędne dla jego dobra.

Mając na uwadze dobro dziecka, zwracam się do Pana Ministra – na mocy art. 10 a ustawy z 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 ze zm.), z uprzejmą prośbą o podjęcie stosownych działań, zmierzających do zapewnienia małym dzieciom niezbędnej ochrony przed wykorzystywaniem ich przez dorosłych do żebrania.

Z wyrazami szacunku
Marek Michalak

RZECZPOSPOLITA POLSKA

MINISTER
SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

BMP-074-4079/10/AR

Warszawa, dnia 22 czerwca 2010 roku

**Pan
Marek Michalak**

Rzecznik Praw Dziecka

Szanowny Panie Rzeczniku,

W nawiązaniu do pisma z dnia 27 maja 2010 roku (sygn. ZSM/500/3/2010/AJ) w sprawie *sytuacji małoletnich dzieci wykorzystywanych przez rodziców lub opiekunów do zebrania*, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Na wstępie, pragnę poinformować, iż Komenda Główna Policji inicjuje i podejmuje działania zmierzające do ujawniania zjawiska bezdomności i towarzyszących jej zagrożeń społecznych. Zadania z tego obszaru Policja realizuje przede wszystkim poprzez: prowadzenie rzetelnego rozpoznania w zakresie ujawniania osób samotnych i niezaradnych życiowo, nasilone kontrole miejsc przebywania i gromadzenia się osób bezdomnych oraz uprawiających żebractwo, jak również wykrywanie przestępstw i wykroczeń z tym związanych.

Zjawisko żebractwa wydaje się być związane z problemem bezrobocia i bezdomności, które dotyczy zarówno obywateli polskich, jak i cudzoziemców. Szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest jednak wykorzystywanie dzieci oraz osób bezradnych do żebractwa. W związku z powyższym funkcjonariusze Policji podejmują szeroko zakrojone działania mające na celu rozpoznanie skali i form żebractwa na terenie poszczególnych województw oraz czynności zmierzające do przeciwdziałania temu zjawisku. Działania te prowadzone są przy współpracy ze strażą gminną (miejską), Strażą Ochrony Kolei i pracownikami pomocy społecznej.

W wielu jednostkach terenowych Policji przyjęto rozwiązania systemowe, uwzględniające stałe zadaniowanie służb prewencyjnych w wyżej wymienionym zakresie. Zadania te wykonywane są przez policjantów służby prewencji w szczególności realizujących służbę patrolową i obchodową oraz podejmujących działania w zakresie zapobiegania patologiom społecznym.

Działania Policji prowadzone są także w kierunku rozpoznania grup przestępczych, które angażują się w proceder żebractwa, wykorzystując do tego celu małoletnich.

Kwestie związane z zakresem i rodzajem gromadzonych przez Policję danych reguluje zarządzenie nr 254 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 marca 2010 roku w *sprawie planowania strategicznego, sprawozdawczości i oceny pracy Policji*. Zgodnie z jego zapisami gromadzone są m.in. dane o liczbie ujawnionych wykroczeń stypizowanych w art. 58 § 1 i 2 oraz art. 104 *Kodeksu wykroczeń*. W 2009 roku w całym kraju ujawniono ogółem 1949 czynów wyczerpujących znamiona wykroczenia z art. 58 § 1, 470 z art. 58 § 2 oraz 1027 z art. 104 *Kodeksu wykroczeń*.

Dostrzegając wagę omawianego problemu, w październiku 2002 roku w Komendzie Głównej Policji opracowane zostały "Procedury postępowania Policji wobec osób bezdomnych i żebrzących", które przekazano do wszystkich komend wojewódzkich (Stołecznej) Policji.

„Procedury” zawierają propozycje konkretnych przedsięwzięć organizacyjnych i prewencyjnych do stosowania w obszarze bezdomności i żebractwa. W dokumencie tym podkreślono konieczność interwencji wobec wszystkich osób, których zachowania wykazują znamiona żebractwa. Szczególnie zalecono bezwzględne reagowanie w przypadkach zebrania przez osoby małoletnie oraz w sytuacjach wykorzystywania do tego procederu dzieci. Wskazano na potrzebę angażowania do działań prewencyjnych w tym zakresie przedstawicieli innych służb i instytucji zajmujących się pomocą i opieką socjalną.

Określono również zasady działania policjantów z osobami żebrzącymi. Sprecyzowano, w oparciu o ustawę z dnia 26 października 1982 roku *o postępowaniu w sprawach nieletnich* (t. j.: Dz. U. z 2010 roku Nr 33, poz. 178 z późn. zm.), szczegółowe algorytmy podejmowania interwencji przez policjantów w przypadku ujawnienia małoletniego trudniącego się żebractwem.

Ponadto, na terenie poszczególnych jednostek realizowano szereg działań dotyczących procederu zebrania.

W latach 2008 – 2009 w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Krakowie oraz Karpackim Oddziale Straży Granicznej zorganizowano szkolenia dotyczące problematyki „zebractwa” i „handlu ludźmi”, realizując tym samym polecenie Komendanta Głównego Policji w przedmiocie wytycznych dotyczących zadań wynikających z realizacji Krajowego Programu Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. W trakcie szkoleń przedstawiano tematy dotyczące m. in.: procedur postępowania wobec cudzoziemców popełniających przestępstwa, wykroczenia oraz nielegalnie przebywających na terytorium RP, legalności pobytu cudzoziemców na terytorium RP, wzorów dokumentów pozwalających na legalny pobyt na terytorium RP, żebractwa w świetle przepisów *Kodeksu wykroczeń* i *Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia*, a także żebractwa w odniesieniu do handlu ludźmi

oraz sposobu postępowania w tych sytuacjach.

W Komendzie Stołecznej Policji w 2009 roku kontynuowano realizację programu prewencyjnego ukierunkowanego na przeciwdziałanie procederowi żebractwa pod nazwą „Stop żebractwu”. Głównymi celami programu są:

- ograniczenie liczby osób trudniących się procederem żebractwa, w szczególności z wykorzystaniem osób małoletnich, bezradnych i niepełnosprawnych;
- poprawa rozpoznania środowisk osób żebrzących pod kątem ujawniania ewentualnych ofiar handlu ludźmi oraz zmuszanych do żebractwa osób małoletnich, bezradnych i niepełnosprawnych;
- zwiększenie wiedzy zawodowej policjantów na temat procedur postępowania po ujawnieniu osoby żebrzącej na podstawie obowiązujących przepisów prawa;
- zwiększenie świadomości osób żebrzących oraz wspierających osoby żebrzące na temat konsekwencji uprawiania procederu żebractwa;
- zwiększenie świadomości osób żyjących w ubóstwie na temat możliwości uzyskania pomocy w instytucjach samorządowych i organizacjach pozarządowych;
- zwiększenie dostępu do informacji o możliwościach uzyskania wsparcia przez osoby żebrzące.

W ramach realizacji programu w 2009 roku przy współpracy z Biurem Polityki Społecznej Urzędu m.st. Warszawy opracowano i wydano materiały profilaktyczne w postaci plakatów i ulotek pod hasłem „Pomagam, nie daję”. W listopadzie 2009 roku zorganizowano kampanię medialną pod takim samym hasłem, w której uczestniczyli przedstawiciele Zarządu Transportu Miejskiego w Warszawie, Komendy Stołecznej Policji i Urzędu m.st. Warszawy. Plakaty i ulotki zostały wyeksponowane w tramwajach oraz przekazane do podległych jednostek organizacyjnych Komendy Stołecznej Policji celem wykorzystania w prowadzonych działaniach na rzecz przeciwdziałania procederowi żebractwa.

W Komendzie Wojewódzkiej Policji w Białymstoku realizowany jest program profilaktyczny „Nie bądźmy obojętni”, którego celem jest ochrona życia i zdrowia mieszkańców oraz wspieranie osób bezdomnych, niezaradnych, żebrzących, szczególnie w okresie zimowym i motywowanie ich do korzystania z proponowanych form pomocy. Ponadto opracowano materiały profilaktyczne w formie: ulotki pod nazwą „Pomóż inaczej”, skierowanej m.in. do osób żebrzących wraz z wykazem placówek pomocowych na terenie woj. podlaskiego oraz plakat i nalepkę ostrzegawczą z numerem bezpłatnej infolinii i telefonów do instytucji, pod którymi mogą uzyskać pomoc.

W Komendzie Wojewódzkiej Policji w Poznaniu realizowano działania „Powrót z Ulicy” oraz „Żebractwo Osób Dorosłych” dotyczące rozpoznania żebractwa dzieci, młodzieży i dorosłych. Projekty te wchodziły w skład Programu Przeciwdziałania Procederowi

Żebractwa na terenie miasta Poznania na lata 2008-2010, powołanego Zarządzeniem Prezydenta Miasta Poznania nr 370/2008/P z dnia 4 lipca 2008 roku.

Projekt „Powrót z Ulicy” realizowano w okresie od maja do września 2009 roku. Cel bezpośredni projektu to rozpoznanie, ograniczanie zjawiska żebractwa dziecięcego, zapobieganie zachowaniom dysfunkcyjnym wśród dzieci i młodzieży.

Głównym założeniem projektu było powołanie i wdrożenie systemu dwuosobowych patroli w składzie pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie i policjant specjalista ds. nieletnich (nieumundurowany) w okresie od lipca do września (w piątki i soboty w godzinach popołudniowo-wieczornych), to jest w czasie nasilenia zjawiska żebractwa dziecięcego.

W zakresie realizacji zadań na rzecz osób żebrzących, bezdomnych i innych wymagających opieki i pomocy, Policja utrzymuje ścisłą współpracę z instytucjami państwowymi, organizacjami samorządowymi i pozarządowymi (np.: z sądami rodzinnymi, urzędami miast, gmin, dzielnic, starostwami powiatowymi, ośrodkami pomocy społecznej i przeciwdziałania uzależnieniom, ośrodkami interwencji kryzysowej, strażą gminną (miejską), domami dla bezdomnych, administratorami domów mieszkalnych, spółdzielniami mieszkaniowymi). W zakresie przeciwdziałania omawianym zjawiskom, Policja nawiązuje również współpracę np. z „Pogotowiem Społecznym”, stowarzyszeniem „Monar”, a także odbywa wspólne patrole ze Strażą Ochrony Kolei oraz pracownikami socjalnymi.

2 powołaniem

MINISTER
SPRAW WĘNTRZNYCH I ADMINISTRACJI
A. Rapacki
z up. Adam RAPACKI
Podsekretarz Stanu